

دروغ

دروغ به معنای اظهار خلاف واقع و سخن بر خلاف حقیقت، از گناهان کبیره است که در قرآن و حدیث از آن نهی شده است. در احادیث، دروغ کلید بدی‌ها و مایه تباهی ایمان محسوب گشته است.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ. (ترجمه: خداوند آن کس را که دروغگو و کفران کننده است هرگز هدایت نمی‌کند.)

سوره زمر، ۳، ترجمه مکارم شیرازی.

از منظر قرآن کریم

در قرآن کریم آیات متعددی در مذمت دروغ گفتن وجود دارد :

- از چند آیه قرآن استفاده می‌شود که دروغگو مستحق لعن و سزاوار خشم پروردگار است.^[۸]
- خداوند در سوره صف می‌فرماید: «ای کسانی که ایمان آورده اید چرا سخنی می‌گویید که عمل نمی‌کنید؟ نزد خدا بسیار موجب خشم است که سخنی بگویید که عمل نمی‌کنید».^[۹]
- در جایی دیگر از قرآن کریم، خداوند متعال می‌فرماید: «تنها کسانی دروغ می‌بندند که به آیات خدا ایمان ندارند؛ (آری)، دروغگویان واقعی آنها هستند».^[۱۰] با توجه به این آیه، فرد دروغگو به قدری از سوی خداوند مورد مذمت قرار گرفته که او را بی‌ایمان معرفی کرده و هیچ فرد بی‌ایمان مؤمن تلقی نمی‌گردد.
- در قرآن آمده است: «خداوند آن کس را که دروغگو و کفران کننده است هرگز هدایت نمی‌کند».^[۱۱]

در روایات

امام حسن عسکری (ع): جُعِلَتِ الْخَبَائِثُ كُلُّهَا فِي بَيْتٍ وَجُعِلَ مِفْتَاحُهَا الْكَذِبَ (ترجمه: تمام پلیدیها در خانه‌ای قرار داده شده و کلید آن دروغگویی است.)

بحار الانوار، ج ۶۹، ص ۲۶۳.

- **پیامبر اکرم (ص)** فرمود: «**مؤمن** هرگاه بدون عذر دروغی بگوید هفتاد هزار **ملک** او را **لعنت** می کنند و بوی بدی از قلبش بیرون می آید که تا به **عرش** می رسد و خداوند به سبب این دروغ، گناه هفتاد **زنا** که کمترین آن زنا با مادر است را برای او می نویسد».^[۱۲]
- یا آن حضرت در جایی دیگر می فرماید: «از دروغ پرهیز که روی دروغگو را سیاه می کند».^[۱۳]
- مردی از رسول خدا (ص) پرسید: «چه عملی سبب دخول در آتش است؟ حضرت فرمود: دروغ؛ زیرا دروغ سبب فجور و فجور سبب **کفر** و کفر سبب دخول در آتش است».^[۱۴]
- دروغ سبب گرفتن صورت انسانی از دروغگو است؛ یعنی صورت برزخی اش انسان نیست. رسول خدا (ص) به حضرت زهرا (س) فرمود: در شب **معراج** زنی را دیدم که سرش مانند خوک و بدنش مانند بدن الاغ بود و سبب آن فتنه انگیزی و دروغ بود.^[۱۵]
- **امام حسن عسکری (ع)** فرمودند: تمام پلیدی ها در خانه ای قرار داده شده و کلید آن دروغگویی است.^[۱۶]
- در روایتی دیگر پیامبر اکرم (ص) ریشه دروغ را در کمبودها و پستی های انسان چه از لحاظ روحی و یا جسمی بیان فرموده است: دروغگویی از پستی روح ریشه می گیرد.^[۱۷]
- در روایتی **حضرت علی (ع)** فرمود: بزرگترین گناهان نزد خدا، زبان دروغگو است.^[۱۸]

آثار دروغ

برخی از عوارض و پیامدهای دروغگویی عبارتند از :

۱. بی اعتباری دروغگو: حضرت علی (ع) می فرماید: سزاوار است که مسلمانان از دوستی و برادری با دروغگو اجتناب کنند؛ زیرا او آنقدر دروغ می گوید که راستش را هم باور نمی کنند.^[۱۹]
۲. از بین رفتن ایمان دروغگو: **امام باقر (ع)** می فرماید: «دروغ خانه ایمان را ویران می سازد».^[۲۰]
۳. بی آبرویی: رسول خدا (ص) فرمود: کم آبروترین مردم کسی است که دروغ می گوید.^[۲۱]
۴. فقر: حضرت علی (ع) می فرماید: عادت به دروغ، فقر می آورد.^[۲۲]
۵. فراموشی: **امام صادق (ع)** می فرماید: از چیزهایی که خدا به زیان دروغگویان کمک کرده، فراموشی است.^[۲۳]
۶. دوزخ و عذاب الهی: از پیامبر خدا (ص) نقل شده است: «ایاکم و الکذب فانه من الفجور و انهما فی النار»^[۲۴] از دروغ پرهیزید دروغ از فجور و ستمکاری است و دروغگو و فاجر در آتش جای دارند». امیر مومنان علی (ع) هم می فرماید: «ثمره الکذب المهانه فی الدنيا و العذاب فی الآخرة»^[۲۵] میوه دروغ، پستی در دنیا، و عذاب در آخرت است.

مراتب دروغ

امام باقر(ع): إِنَّ الْكَذِبَ هُوَ خَرَابٌ الْإِيْمَانِ (ترجمه: دروغ، خراب کننده ایمان است.)

کافی، ج ۲، ص ۳۳۹.

دروغ دارای مراتبی است :

۱. دروغ بر خدا و پیغمبر و امام؛ بدترین مراتب دروغ، دروغ بستن به خدا، پیغمبر و امام است.
۲. سوگند دروغ، شهادت دروغ و کتمان شهادت؛
۳. دروغ مفسده دار؛ از مراتب دروغ که گناه کبیره است، هر دروغی است که در آن مفسده و زیان باشد و البته هرچه مفسده و زیان آن بیشتر باشد بزرگی گناهش و شدت عقوبتش شدیدتر است.
۴. دروغ از روی مزاح و شوخی. ^{[۲۶][۲۷]}

امام علی(ع) به فرزند خود امام حسن(ع) فرمود: إِيَّاكَ وَ مُصَادَقَةَ الْكُذَّابِ فَإِنَّهُ كَالسَّرَابِ يَقْرَبُ عَلَيْكَ الْبُعِيدَ وَ يَبْعُدُ عَلَيْكَ الْقَرِيبَ (ترجمه: از دوستی دروغگو پرهیز که او سراب را ماند، دور را به تو نزدیک و نزدیک را به تو دور می‌نماید.)

نهج البلاغه، ترجمه شهیدی، ص ۳۶۷.